

דיוקן אמן: סילביה רכשמיר – הטנגו שחיבק את ישראל

סילביה רכשמיר

סילביה רכשמיר ורמירו ג'יגליוטי, צילום: יעקב זק
Silvia Rajschmir & Ramiro Gigliotti, photo: Yakov Zak

בחלו להגיע מארגנטינה והעבירו כיתות אמן מאז סוף 2000: גרסיאלה גונזאלז, ניטו ואלבה, מילנה פלבס ופרננדו גאלרה, אלינה רולדן, רמירו ג'יגליוטי, אריאדנה נוואירה ופרננדו סאנצ'ז, אנליה וגה ומרסלו ורלה, מריאלה סמטבנד Mariela Sametband וג'ורמו בריונאובו Guillermo Barriounevo.

מניסיוני, הקושי המשמעותי ביותר בלמידה הוא קושי שכל אדם מתמודד עמו, בכל מקום בעולם, כשהוא מנסה לרקוד טנגו: החיבוק. התחלתי בישראל מאפס. כל מה שעשיתי בבואנוס איירס לא שירת אותי כלל וכלל ברמת ההוראה. זה היה אתגר ועודנו כזה, כי מדובר בארץ קשה. בהתחלה רוב הסטודנטים היו עולים מברית המועצות לשעבר, כשמעטים מהם היו ילידי ישראל. זהו קהל מיוחד, שקדן מאוד, ממושמע ומשכיל. הישראלים לא היו שורדים זמן רב בשיעורים, הם רצו ללמוד מהר. כאן סוגיית הזמן הייתה חשובה, בין היתר, בגלל המצב ששרר במדינה. נוסף לכך, הנשים כאן חזקות מאוד, לוחמות בצבא, קשה להן להיות מובלות. לקח לי הרבה זמן כדי לגרום לאנשים להיפתח. אבל בסופו של דבר הטנגו הציע מקום שונה לכולם, מפלט מהטירוף של השנים הללו, כאשר היו מתפוצצות פצצות בכל מקום. בירושלים רוב התלמידים היו יהודים, אבל היו גם נוצרים ומוסלמים (הרבה פחות), וכולנו הבנו שהגענו למקום הזה כדי למעשה לחפש את אותו הדבר: אהבה. במובן הזה הטנגו תמיד קצר הצלחות: זהו מרחב נקי מעימותים שמחבק את כולנו, והוא אכן עשה זאת. אולי זו הסיבה לכך שמעולם לא הצלחתי לעזוב את המקום הזה.

ציוני דרך

בית הספר לטנגו פועל בתל-אביב-יפו ממרץ 2000, והחל מ־2001 במרכז ביכורי העתים התקיימו שיעורים סדירים. הקורסים מחולקים לרמות: מתחילים, בינוניים ומתקדמים. בית הספר מונה כ־100 תלמידים בגילאי 30–70 ולמעלה מ־200 רקדני טנגו, סטודנטים לשעבר, וביניהם ילידי ישראל ועולים מאמריקה הלטינית ומרוסיה. במקביל, בין השנים 2000–2012 פעל בית ספר בירושלים.

ערבי תרגול (פרקטיקה)

זהו מרחב שייעדתי ללימוד עצמי, להתנסות, לשיפור הטכניקה וכמובן לריקוד. מתקיימת בימי רביעי מדי שבוע מאז שנת 2006, ובדרך כלל משתתפים 100–140 איש.

המילונגה

"לוֹ דֶּה סִילְבִיָּה" ("אצל סילביה") הוא מועדון הטנגו הארגנטינאי הגדול בישראל. מילונגה "לוֹ דֶּה סִילְבִיָּה" מתקיימת מדי חודש, ביום השישי האחרון שלו, ומגיעים אליה באופן קבוע 150–200 איש. לשם כך, יש תיירים שהשתתפו בה בעבר ומתכננים את נסיעותיהם הבאות לישראל במיוחד לשבוע האחרון של החודש. לאורך השנים ניגנו במילונגות השונות כל התזמורות שהתקיימו וקיימות בישראל: "פיטנגו", "אפריים שיינפלד" "טנגו בר" של אדוארדו אברמסון, ליאו רויטמן והרביעייה שלו, "לוס טורדוס" ו"התזמורת סקסטנגו". במילונגות פועל בר המנוהל על ידי עולה מארגנטינה, אשר מספק מגוון עשיר של מוצרים ארגנטינאים, בדיוק כמו במילונגות הטובות ביותר של ארגנטינה.

מילונגות תחת כיפת השמיים

המילונגות משמשות גם ככלי להפצה: הבאת הטנגו לרחוב, לאותם אנשים שלא היו מגיעים אליו אם אירועים אלו לא היו מתקיימים. הרקדנים רואים בכך חוויה שונה, אתגר חדש תוך הסתגלות למקומות ולמצבים שונים.

ב־30 בספטמבר 2009 אונסק"ו הכריז על הטנגו הארגנטינאי "חלק מהמורשת התרבותית של האנושות". "זו תהיה קלישאה לחזור שוב על המשפט 'הטנגו אינו יודע גבולות', אבל קשה למצוא משפט שיבטא בצורה טובה יותר את האמת הזו, המוצאת את מקבילה אף בישראל. אותה מדינה, שזכתה לא מכבר לביקורו של פרנסיסקוס, שמלבד היותו אפיפיור וארגנטינאי, הוא גם חובב טנגו מושבע".

<http://blogs.lanacion.com.ar/maldito-tango/excursion-tanguera/>
silvia-rajschmir-el-tango-que-abrazo-a-israel פורסם ב־27.5.2014.

קלאודיו קוגון, שסיפר לי על התופעה של קהילת הטנגו הארגנטינאי בישראל, גם הפנה אותי לסילביה רכשמיר, שהקימה את המפעל הענק לאלפי ישראלים בכל רחבי הארץ. נראה שהתזמון היה מוצלח במיוחד, כי הוא ציין 15 שנה להשקת המילונגה הראשונה בישראל. שאלתי אותה "איך כל זה התחיל?", והיא תיארה את סיפורה.

זו הייתה זריעה, הקמה של יש מאין. הגעתי לארץ מבואנוס איירס בשנת 1998 בעקבות האהבה. הרומן לא הצליח, אבל התאהבתי בישראל.

שנה לאחר מכן, התקיימו בחירות שמפלגת העבודה הכריעה בהן. נראה שהשלום קרב, ואני התרגשתי ורציתי להיות עדה לרגע ההיסטורי הזה. שמתי לב שהישראלים הם אנשים מלאי תשוקה, אבל אינם נוגעים זה בזה. הם שומרים על מרחק, וחשבתי שהטנגו יעזור להם להיפתח. החלטתי להישאר כאן שנה כדי ללמד, להכשיר מורים, וכך להיות נוכחת כאשר ייחתם הסכם השלום. תכננתי שלאחר השנה הזו אחזור לבואנוס איירס. עד כמה תמימה הייתי!

בבואנוס איירס למדתי אצל מורים מפורסמים¹. לאחר מכן, פתחתי שני בתי ספר ללימוד טנגו (בארץ, בירושלים ובת"א) והספקתי גם ללמד טנגו בשלוש שנים מקומות שונים בבואנוס איירס (גלריית הטנגו, מועדון אלמגרו, C.O.D.O, בית הספר לפסיכולוגיה חברתית ועוד). השתתפתי גם ב"קבוצת גרסיאלה גונזאלז", מקום שיועד לחקר הפדגוגיה והתנועה, בו הכשרתי. בשנה הראשונה בישראל היו לי חמישה תלמידים בירושלים ועוד חמישה בתל-אביב. בספטמבר 2000 פרצה האינתיפאדה השנייה, ולכן החלטתי להישאר כאן עוד זמן מה. לאחר שנה וחצי, היו לי כ־20 תלמידים בכל אחת מהערים. המורים, שהיו אמורים להחליף אותי בשיעורים, טרם הגיעו, ובמקביל, מספר התלמידים המשיך לגדול. בחודש נובמבר 2001 השקתי את המילונגה (מסיבת הטנגו הארגנטינאי המסורתי) הראשונה בירושלים מדי יום חמישי (שהייתה פעילה עד שנת 2012), ובמאי 2002 את הראשונה בתל-אביב. החברים שלי

המטרה של כיתות האמן עם מורי טנגו בעלי שם עולמי לאפשר לתלמידים ללמוד מרקדני וחוקרי הטנגו הארגנטינאי האיכותיים ביותר. לכל מורה יש דרך ייחודית לראות את הדברים וכל אחד מהם תורם את צבעו המיוחד. רקדני טנגו ארגנטינאי מארצות שונות עוקבים אחר השתתפותם של המורים האלו בפסטיבלים השונים בעולם כולו ומגיעים בעיקר כדי ללמוד מהם. כמו כן, רובם השתתפו ועדיין משתתפים בהרכב השופטים של אליפות הטנגו העולמית,

שמתקיימת בבואנוס איירס. ביניהם ביקרו

אותנו: גרסיאלה גונזאלז, מילנה פלבס, פרננדו גאלרה, אריאדנה נוואירה ופרננדו סאנצ'ס, ניטו ואלבה גרסיה, אלינה רולדן, רמירו ג'יגליוטי, אנליה וגה ומרסלו וארלה, מריאלה סאמטבנד וג'ז'רמו באריונאבו, לואיס ברוני, דאמיאן רוזנטל ופאולו אראוחו.

עריכת המוזיקה - די ג'יי הטנגו

מאז השקת המילונגה הראשונה ב־2000, אני גם התקליטנית, העורכת ומשמיעה את המוזיקה בכל אירועי המילונגה והפרקטיקה. ההחלטה לשמש תקליטנית נובעת מהשאיפה להפיץ את הטנגו לא רק כריקוד, אלא גם כמוזיקה, ולהכיר לישראלים את המילונגה של בואנוס איירס.

פסטיבל הטנגו הבינלאומי

במאי 2017 הפקתי את פסטיבל הטנגו הראשון שלי בישראל, שהשתתפו בו כ־300 רקדני טנגו מישראל ומחוץ לארץ (ארגנטינה, אוקראינה, ארצות־הברית, גרמניה, דנמרק, ספרד, פולין, רוסיה, שבדיה, דנמרק). הפסטיבל הביא את כל האומנים יחד, שכבר ביקרו בארץ בכמה הזדמנויות, אשר הופיעו בערבי המילונגה השונים במהלך ביקורם וזכו להערכה ולאהבה

Silvia Rajschmir

סילביה רכשמיר

גדולה בקרב רוקדי הטנגו הארגנטינאי בארץ ובעולם. האומנים האורחים כללו את גרסיאלה גונזאלז ולאונרדו סארדלה (Graciela González & Leonardo), אריאדנה נוואירה ופרננדו סאנצ'ז (Sardella Ariadna Naveira & Fernando), אנליה וגה ומרסלו וארלה (Sánchez), Analía Vega & Marcelo Varela), רמירו ג'יגליוטי (Ramiro Gigliotti). במהלך ימי הפסטיבל, האמנים העבירו 23 סדנאות והופיעו במילונגות השונות.

סיור טנגו לבואנוס איירס

מטרת סיורי הטנגו לאפשר את לימוד הטנגו

ברמה מקצועית, להיפגש עם התרבות הארגנטינאית ולחוות את החוויה הייחודית של ריקוד הטנגו במילונגות הטובות ביותר של ארגנטינה עם רקדנים מקומיים. הסיור כולל: שיעורים בלעדיים לקבוצה מדי יום בהדרכת זוג מורים ארגנטינאי, השתתפות בשיעורים פתוחים עם מורים חשובים מגדולי הטנגו, בהם נוכחים גם סטודנטים מקומיים, רכישת נעליים ובגדי טנגו, יציאות למילונגה ולפרקטיקה מדי יום, טיול ברחבי העיר ואפשרות לטיול בארגנטינה בסיום תוכנית הסיור.

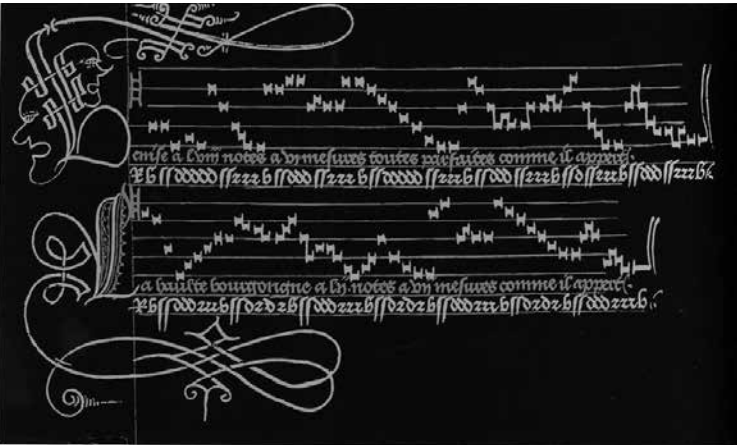
הטנגו נרקד בתל־אביב, ירושלים, חיפה, באר שבע, מודיעין ופתח תקווה. מתקיימים מילונגות על בסיס יומי, ולעיתים יותר מאחת בכל ערב. מדי חודש אני מארגנת מילונגה בתל־אביב, שמגיעים אליה 150-200 איש.

הערות

¹ להלן רשימה חלקית של מוריה של סילביה: אלינה רולדן ואלחנדרו סואשה (1995), פביאן סאלאס (מאז 1996), גרסיאלה גונזאלז (אני חניכה שלה מאז 1996), "פופי" קסטלו (אחד מרקדני הטנגו המפורסמים ביותר בגלל אישיותו וסגנונו), "אל טורקו חוסה" (אחד הרקדנים הייחודיים ביותר בבואנוס איירס) וגוסטבו נאוויירה.

כתבי תנועה ותיעוד: 1450–1750

אמירה מרוז

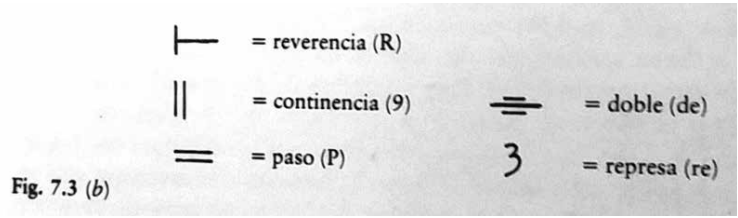

כתב היד המוזהב נמצא ב־Bibliothèque Royale de Belgique בבריסל, מתוארך בערך לשנת 1480.

שימוש בראשי תיבות או בקידוד של אות אחת. האותיות בדרך כלל מוקמו מתחת לתווי המוזיקה:

קידה = R (Reverence)
 צעד פשוט = s - simple
 צעד כפול = d - double
 צעד אחורה = r - reprise
 צעד נדנדה = b - branle

הקודיפיקציה של ה־letter code הייתה פופולרית ובשימוש עד סוף המאה ה־16. בהקשר לכך, ראוי לציין שני כתבי יד קטלונים מהעיר סרוורה (Cervera) שבספרד, הכוללים ייצוג ויזואלי שונה ל־letter code.

סימני תנועות ריקוד מכתב היד הקטלוני שנמצא בסרוורה.

כתבי היד והמדריכים המילוליים, שתיעדו את הריקודים, נוצרו כעזרי זיכרון. כלומר בהנחה שהמבצע הכיר את מילון התנועות ואת אופן ביצוען, הוא היה יכול להיעזר ב־letter code.

כתבים תאורטיים אודות המחול באיטליה במאה ה־15

במקביל לתקופת הבס־דנס הצרפתי, באיטליה פעלו, יצרו ולימדו שלושה מורים־כוריאוגרפים: דומניקו דה־פיאצונה (c. Domenico da Piacenza, 1476 d. – 1400); גוליאילמו אבריאוו דה־פזארו (Guglielmo Ebreo Antonio da Pesaro, c. 1420 – after 1484); אנטוניו קורנצנו (Antonio

יום עיון בנושא של כתבי תנועה ומחול - ריקוד, רקדן והכתב ביניהם התקיים ב־4.4.2017 בהנחייתה של אמירה מרוז. האירוע התקיים במרכז הקהילתי דב הוז בשיתוף הארכיון הישראלי למחול בבית אריאלה, הקרן על שם נועה אשכול לכתב תנועה ו"המסלול להכשרת רקדנים" - תל־אביב.

התודעה ההיסטורית במחול, וההתבוננות האינטלקטואלית בהיסטוריה של המחול, היא תחום אקדמי צעיר בהרבה מאשר המוזיקה והמוזיקולוגיה, או של הספרות, אשר מבוססים על טקסטים קנוניים הקיימים כבר למעלה מאלף שנה במוזיקה ולמעלה מאלפיים שנה בספרות. בהיעדר שיטת תווים אוניברסלית, מסורת של אומנות המחול הועברה מדור לדור בעיקר בעל פה, דבר שחידד את שורש הבעיה שעמדה בפני החוקר והיסטוריון המחול בבואו להחיות או לשחזר את היצירה הכוריאוגרפית אפרוירית לניתוח, ביקורת, וכל דיון אקדמי או אינטלקטואלי על החוויה עצמה.

המחקר במקורות ובהיסטוריוגרפיה של המחול האומנותי־תיאטרלי החל בעידן המיקרופילם. תיעוד ושימור באמצעים טכנולוגיים התאפשרו החל מעידן הווידאו, לכן רק יצירות מחול, שנוצרו בחמישים השנה האחרונות וצולמו לשם תיעוד, הם "טקסטים" אותנטיים. בלטים מהמאה ה־19, כמו *ג'יזל*, *קופליה*, *אגם הברבורים* וכדומה, גם אם הפקותיהם טוענות ל"שחזור מדויק", הם בגדר "reconstructions historically informed".

הריקוד כטקסט חזותי־קינטי היסטורי, כאמור, בעייתי במיוחד. הוא קיים בזמן, כמו מוזיקה, וכשאינו מבוצע אינו קיים למעשה, אולם בהשוואה לאומנות המוזיקה, שהצליחה לפתח שיטות תיווי יעילות, כתב־תנועה או מערכות מתווה קינטיות התפתחו רק במחצית השנייה של המאה ה־17, בין השנים 1680-1700. ההוראות לביצוע הריקודים במדריכים, שהופיעו בין השנים 1450-1650, קיימות בעיקר בטקסטים מילוליים שהתמקדו בתיאור מספר המשתתפים, ציון נקודת הפתיחה, סדר הצעדים ותיאור התצורות במרחב. המוזיקה שליוותה את הרוקדים תועדה בנפרד. המחול היה מזוהה עם העולם החילוני וספרי ההדרכה כונו להאדרת האומנות כמדע, כמו ספרים וכתבים דומים בתחומי האדריכלות, הפיסול והציור.

התיעוד המוקדם ביותר של הריקוד הגיע מבורגונדיה ב*כתב היד המוזהב* (מתוארך לשנת 1480). זו עבודה אומנותית master piece קליגרפית: כיתוב של כסף וזהב על קלף שחור! האוסף כולל 59 ריקודי בס דנס.

אוסף *כתב היד המוזהב* היווה בסיס למספר חיבורים נוספים במחצית הראשונה של המאה ה־16, שרובם כבר יצאו לאור בדפוס, כשכל הריקודים תוארו והוסברו מילולית. כולם מסתמכים על הריקודים שמתועדים ב*כתב היד המוזהב*, וכולם עושים שימוש באותיות: letter code (החוקרת אן האטצ'נסון סיווגה את כתבי התנועה). בהנחה שאופן הביצוע מוכר, מספיק

^[1] הופעה במסגרת פסטיבל הטנגו הבינלאומי "Lo de Silvia Tango Festival" - תל־אביב, 26.5.17 Performance at "Lo de Silvia Tango Festival", International Tango Festival in Tel-Aviv, 26.5.17